

ภณิฉฐา มัทศุโธะ

©Japaninfo

▲ ใบไม้ที่วัด Shakuzen-ji สีเหมือนลูกกวาด

▲ ไลสีกันงามแถมยังสะท้อนบนผิวน้ำที่วัด Ryoon-ji

"โมะมิจิ คาริ" ทำมีคนญี่ปุ่นจึง "ออกค่าใบไม้เปลืองเหลือ"

๗๑ ใบไม้ร่วงปี 2019 ที่ผ่านมามีภูมิภาคคันทไซเริ่ม และจบค่อนข้างล่าช้าเฉลี่ยราวกว่าหนึ่งสัปดาห์ แต่สีสันทันค่อนข้างสดงดงามดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งใน และนอกประเทศได้มากมาย โดยเฉพาะในเกียวโตที่มีรายงานว่ามีนักท่องเที่ยวหลังโหลมาราว 50 ล้านคน สะพานโทะเงทสุเคียวในอาราชิยาม่า ในช่วงปีครรถประจำทางไม่อาจวิ่งผ่านได้ ท้องถนนเต็มไปด้วยผู้คนที่ล้นหลามลงมาจากทางเท้าด้านข้าง เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องออกมากันคนเป็นระยะๆ

การชมใบไม้เปลี่ยนสีสำหรับคนญี่ปุ่นนั้น เป็นธรรมเนียมเก่าแก่ที่เริ่มกันมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ จากหลักฐานใน "มันโยชู" (ที่รวบรวมบทเพลงสั้นกว่า 4,500 เพลง เป็นหนังสือรวม 20 เล่ม เชื่อกันว่าถูกรวบรวมขึ้นในสมัยปลายนารา ราวปี ค.ศ.783) พบคำว่า "โมะมิจิ" ราวกว่าหนึ่งร้อยบทเพลง หนึ่งในบทเพลงที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ประพันธ์โดยเจ้าชายโฮะซุมิ พระราชโอรสองค์ที่ 5 ของจักรพรรดิเทมมุ (สวรรคตเมื่อปี 715) มีเนื้อความว่า

▲ สวนน้ำของวัด Renge-ji ถ่ายให้เห็นเหมือนอยู่ในกรอบรูป (Gakubuchi-teien) ย่าน Yase ในเกียวโต

▲ เมเปิ้ลสีออกส้มๆ ที่วัด Bujou-ji ทางเหนือสุดของเกียวโต

▲ สวนงามของวัด Joushokou-ji ทางเหนือของเกียวโต

▲ หลังใบไม้โรยแล้วก็ยังมีงามบนพรมมอส

▲ Oicho อายุ 300 ปีที่ตำบล Katsuragi-cho จังหวัดวาคายาม่า

▲ เมเปิ้ลอายุ 400 ปีที่วัด Jinzou-ji

“เคชะโนะ อาซะเคะคาริระ เนะคิชิทสุ คาสุงะ ยามะโมะมิจิ นิ เคะราชิ วาเง โคะโคะโละ อิตาชิ” “รุ่งเช้าวันนี้ได้ยินเสียงร้องของนกเปิดน้ำ เพียงนี้ก็รู้ว่าขุนเขาคาสุงะคงเปลี่ยนเป็นสี เหลืองอร่ามก็อดเปล่าเปลี่ยวใจไม่ได้”

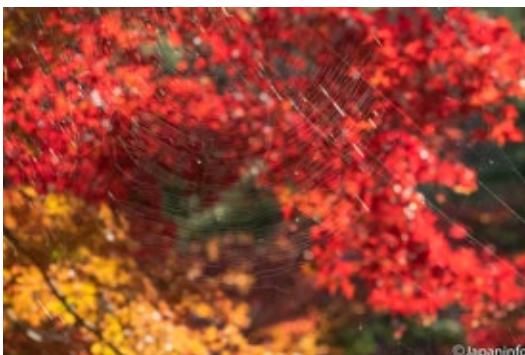
“โมะมิจิ” ในสมัยนารานั้นหาได้เขียนด้วยอักษร 「紅葉」 เช่นทุกวันนี้ไม่ คงใช้อักษร 「黄葉」 แทบทุกครั้ง ดูเหมือนว่าราชวงศ์ และขุนนางชั้นสูงในสมัยที่นาราเป็นเมืองหลวง จะพบเห็นก็แต่ใบไม้เปลี่ยนสีตามป่าเขา โดยเฉพาะต้นแปะก๊วยหรือต้นหลิวที่ออกเหลืองไม่เป็นแดง ผู้คนจึงใช้อักษร 「黄」 (เหลือง) กำกับแทน 「紅」 (แดง) เมื่อพรรณนาถึงใบไม้เปลี่ยนสี คำว่า “โมะมิจิ” เพิ่งจะเปลี่ยนมาใช้อักษรแสดงสีแดงกันแพร่หลาย ในสมัยเฮอัน (ค.ศ.794-1185) เมื่อเกียวโตเป็นเมืองหลวงนั่นเอง

ว่ากันว่า “โมะมิจิ” นั้นผันมาจากคำว่า “โมะมิทสุ” หมายความว่า “การบรรจงสร้าง” (โมะมิดาสุ) ต้นไม้ใบไม้จะเปลี่ยนสีดังงามได้ จำเป็นต้องอาศัยความหนาวเย็น น้ำค้างในฤดูใบไม้ร่วง และความแตกต่างของอุณหภูมิในช่วงเช้าเย็นกับกลางวัน สีเขียวของคลอโรฟิลล์ในต้นไม้มักจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองบ้าง แดงบ้าง แล้วแต่ประเภทไป คนญี่ปุ่นในอดีตจึงเชื่อกันว่าผู้ที่บรรจงสร้างสีสันอันงดงามนี้คือ “เทพเจ้า” เทศกาลบุชชา และขอบคุณเทพเจ้าจึงถูกจัดขึ้นแทบทุกแห่งหนในญี่ปุ่นช่วงนี้เช่นกัน

และพร้อมๆ กับการย้ายเมืองหลวงจากนารามาเกียวโต ที่มีความแตกต่าง

▲ ใบไม้ไล่สีกันงามที่ศาล Kuwayama-jinja เมือง Kameoka

▲ สีแดงสดของเมเปิ้ลมองลอดใยแมงมุมเสมือนงานศิลปะ

▲ โรยแล้วก็ยังงาม

▲ สวน Shisendo สร้างโดย Ishikawa Jo-zan เสียงกาลักน้ำเพราะก้องสวน

▲ วาราระเบจิโช รูปปั้นเณรน้อยห้อมล้อมไปด้วยใบไม้แดง

▲ ประตู 4 ต้นใหญ่ที่ศาล Iwato Ochiba-jinja

ของอุณภูมิมากกว่าต้นไม้ใบไม้ โดยเฉพาะเมเปิ้ล (คาเอเดะ) และซากุระซึ่งมีสีแดงสด เมื่อเข้าสู่ฤดูใบไม้ร่วงจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของความงามในฤดูกาลนี้แทน ประจวบกับการเขียนบทเพลงเป็นตัวอักษรจีนทั้งหมดเริ่มเป็นที่นิยมในปี 840 พบอักษรคำว่า “สีแดง” หรือ 「紅」 เริ่มเข้ามาแทน “สีเหลือง” หรือ 「黄」 และนับแต่นั้นมาเมื่อพูดถึง “โมะมิจิ” แทบทุกคนก็จะใช้อักษรกำกับด้วยสีแดง หรือ 「紅葉」 กันทั่วไป

นอกเหนือไปจากการเปลี่ยนมาใช้อักษรสีแดงแทนสีเหลืองเมื่อพูดถึง “โมะมิจิ” แล้ว คำว่า “โมะมิจิ คาริ” (การล่าใบไม้เปลี่ยนสี) ยังถูกใช้กันแพร่หลายจากสมัยเฮอันเป็นต้นมาอีกด้วย ผู้รู้อธิบายว่าแม้สีส้มของใบไม้ตามหุบเขาจะถูกบรรจงสร้างโดยเทพเจ้า แต่มันก็เป็นของตำบล หมู่บ้านที่ใครๆ ก็ไปชมไปล่าหามาได้ แถมเดือนสิบ (เดือนพฤศจิกายนในปัจจุบัน) ยังเป็นเดือนที่เทพเจ้าไม่อยู่ (มินา ทสูกิ) พวกกันไปชุมนุมที่ศาลอิซุโมะไทชะ ปีละหนึ่งครั้งอีกด้วย “การล่าธรรมชาติมาเป็นของๆ ตน” จึงเป็นความรู้สึกที่พึงดูไม้ขัดกับธรรมเนียมปฏิบัติ และความเชื่อดั้งเดิม และการล่าดังกล่าวก็หาได้ใช้อาวุธใดๆ ไม่ คงเป็นเพียงการพยายามค้นหาแหล่งชมใบไม้งามๆ ที่ตรงตาตรงใจกันเท่านั้น

ทุกวันนี้ คนญี่ปุ่นยังคงพยายามค้นหาแหล่งชมใบไม้งามๆ ที่ตนโปรดปรานกันทั่วทุกหนทุกแห่ง ยิ่งเมื่อ SNS เป็นที่แพร่หลายช่างภาพสมัครเล่นรวมทั้งผู้เขียนกับเพื่อนๆ ช่างภาพคนญี่ปุ่น ก็พากันออกล่า ออกค้นหาที่ชมใบไม้ที่คนไม่แออัด สีสด มีหมอกยามเช้ากัน

▲ ชมใบไม้ที่วัด Myosho-ji ปีนี้ดังมามาก

แต่เข้าฤดู ตลอดราวหนึ่งเดือนเต็มๆ เพื่อบันทึกภาพที่แต่ละคนโปรดปราน สำหรับในเกียวโตก็มักจะหนีไม่พ้นตามวัดวาอาราม และศาลชินโตที่พระสงฆ์ และนักแต่งสวนได้ยกเอาธรรมชาติมาจำลองไว้ในสวนน้ำสวนหิน เพื่อที่จะชมได้ง่ายโดยไม่ต้องออกเดินป่าเดินเขาเหมือนในอดีต

อุณภูมิเย็นเฉียบยามเช้าฤดู แสงแดดอ่อนๆ ที่สาดส่องลงมาทำให้ใบไม้สีแดงส้ม และเหลืองดูสดชื่นทันตา ยิ่งเมื่อเข้าปลายฤดูใบไม้ร่วงเหล่านั้นจะโรยลงมาเป็นพรมแดง พรมเหลืองบนพื้นมอสสีเขียวสด ยิ่งงามจับใจเกล้าไปด้วยความห่อหุ้มเล็กน้อย มันเป็นบรรยากาศที่หาไม่ได้ในฤดูอื่น และนี่เองที่ทำให้คนญี่ปุ่นออก “ล่าใบไม้เปลี่ยนสี” กันจากอดีตถึงปัจจุบัน และคงไม่เปลี่ยนแปลงไปกว่านี้นักด้วยในอนาคต

หลังย่างเข้าเดือนธันวาคม ใบไม้เริ่มโรย และแห่งกรอบกันไปตามๆ อากาศก็เริ่มหนาว สะท้อน อย่างไรก็ตามแต่จะออกไปเดินยามเช้าเลย หลายคนยังแทบจะพาตัวเองออกมาจากใต้ผ้าห่มอุ่นๆ ไม่ได้ หากไม่มีฤดูใบไม้ร่วงที่งดงาม อุณหภูมิลดลงเข้าสู่ฤดูหนาวทันทีเลย ผู้คนคงห่อหุ้มและอาจไม่สามารถทนความหนาวที่ยาวนานได้ ฤดูใบไม้ร่วงและการล่าใบไม้จึงเป็นเสมือนความบันเทิงที่เทพเจ้าประทานให้พวกเขาช่วงสั้นๆ ท่านที่อยากทราบว่าฤดูใบไม้ร่วงในญี่ปุ่นงดงามเพียงใดลองแวะมาที่เกียวโตช่วงกลาง ถึงปลายเดือนพฤศจิกายนกันสักครั้งนะค่ะ

▲ ห่างจาก Shiseido มาราว 2-3 นาทีเป็นสวนงามของวัด Enkou-ji